

Sygn. akt VI RCa 312/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny - Rodzinny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Biernat-Kalinowska (spr.)
Sędziowie:	SO Waldemar Pałka SO Jolanta Piórkowska
Protokolant:	p.o. sekr. sąd. Urszula Szydło

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2018 roku w Olsztynie, na rozprawie

sprawy z powództwa **S. O.**

przeciwko **C. K., E. K., W. O. (1), W. O. (2)**

o alimenty

na skutek apelacji powódki S. O.

od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 10 października 2017 roku

sygn. akt III RC 1025/16

1. uchyla wyrok z dnia 3 stycznia 2018 roku;
2. apelację oddala;
3. przyznaje adwokatowi A. G. ze Skarbu Państwa Sądowi Rejonowego w Olsztynie kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych powiększoną o podatek VAT za pomoc prawną udzieloną z urzędu powódce w postępowaniu odwoławczym;
4. odstępuje od obciążenia powódki kosztami procesu na rzecz pozwanych.

Sygn. akt VI RCa 312/17

UZASADNIENIE

S. O. wniosła o zasądzenie na jej rzecz alimentów od pozwanych E. K. w wysokości po 450 zł miesięcznie, C. K. w wysokości po 400 zł miesięcznie, W. O. (2) w wysokości po 200 zł miesięcznie oraz W. O. (1) w wysokości po 200 zł miesięcznie.

W uzasadnieniu podała, że jest osobą niepełnosprawną od urodzenia i nie ma realnej możliwości pracy zarobkowej. Jej rodzice mają na wychowaniu jeszcze dwójkę niesamodzielnych dzieci i pomoc jaką od nich otrzymuje jest niewystarczająca na zaspokojenie jej wszystkich potrzeb. Pozwani W. i W. O. (1) pomagają jej materialnie i utrzymują z nią dobry kontakt, natomiast pozwani C. i E. K. nie wspierają jej w żaden sposób.

Pozwani W. O. (2) i W. O. (1) uznali powództwo.

E. K. i C. K. wniesli o oddalenie powództwa.

W uzasadnieniu wskazali, że ich sytuacja, wiek, stan zdrowia i dochody nie pozwalają na wspieranie pieniężne powódki, gdyż z trudem starczą na zabezpieczenie ich potrzeb.

Wyrokiem z dnia 10 października 2017 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie, sygn. akt III RC 1025/16 zasądził od pozwanych W. O. (1) i W. O. (2) na rzecz powódki alimenty w wysokości po 200 zł miesięcznie od każdego z nich, oddalił powództwo wobec pozwanych E. K. i C. K. oraz odstąpił od obciążania stron kosztami sądowymi.

Sąd ten ustalił, że powódka S. O. urodziła się (...) Z powodu rozszczepu kręgosłupa jest osobą niepełnosprawną od urodzenia. Porusza się wyłącznie na wózku inwalidzkim i w codziennej egzystencji wymaga pomocy osoby trzeciej.

Od 2015 r. zamieszkuje w wynajętym mieszkaniu za które płaci czynsz w wysokości 800 zł miesięcznie. Ponosi również inne opłaty eksploatacyjne.

Jest słuchaczką semestru trzeciego w policealnym Studium Zawodowym „C.: w O. na kierunku technik administracji oraz uczestniczy w zajęciach Środowiskowego (...) w O..

Jak dalej ustalił Sąd Rejonowy powódka jest właścicielką samochodu osobowego F. (...), który umożliwia jej dojazdy na zajęcia szkolne i rehabilitację. Ponadto posiada wózek elektryczny, który wymaga częstych konserwacji i remontów.

Ponosi znaczne wydatki na rehabilitację, leki przeciwbólowe i środki higieniczne.

Sąd I instancji ustalił ponadto, że powódka ugodą zawartą w dniu 16 marca 2016 r., sygn. akt III RC 1079/15 ustaliła ze swoim ojcem J. O. obniżenie alimentów z wysokości 450 zł miesięcznie do wysokości po 200 zł miesięcznie. Ponadto na mocy wyroku z dnia 16 marca 2016 r., sygn. akt III RC 1064/15 Sądu Rejonowego w Olsztynie powódka ma zasądzone od matki A. O. alimenty w wysokości po 100 zł miesięcznie.

W odniesieniu do sytuacji bytowej pozwanych C. i E. K. Sąd Rejonowy ustalił, iż mieszkają oni w lokalu komunalnym w M., za który płacą czynsz w wysokości po 745,24 zł miesięcznie. Sąd właścicielami samochodu osobowego, a wydatki na paliwo wynoszą około 300 zł miesięcznie. Utrzymują się ze świadczeń emerytalnych, które wynoszą odpowiednio 1 978 zł i 1 180 zł miesięcznie. Pozwany leczy się na nadciśnienie i choroby górnych dróg oddechowych, a pozwana cierpi na bóle kręgosłupa i żylaki.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie w taki zakresie, w jaki zostało ono uznane.

Sąd I instancji podkreślił, powołując się na treść art. 133 kro, że obciążenie alimentacją osób pełnoletnich zobowiązanych w dalszej kolejności może nastąpić jedynie w sytuacjach wyjątkowych i szczególnych, gdy pozwala na to ponadprzeciętnie dobra sytuacja zobowiązanych w dalszej kolejności. W innych zaś przypadkach utrzymania takich osób winno leżeć w gestii ich rodziców i państwa.

Sąd Rejonowy podkreślił, że sytuacja powódki jest niewątpliwie trudna, gdyż należy do tej grupy osób, wobec których nie można oczekiwać realnego osiągnięcia samodzielności materialnej. Jednocześnie Sąd ten wskazał, że sytuacja materialna pozwanych C. i E. K. jest również trudna, gdyż ich łączny miesięczny dochód wynosi około 3 000 zł i po opłaceniu rachunków i zakupie leków pozostaje im kwota wystarczająca na życie na bardzo skromnym poziomie. Nie

zasadnym jest zatem domaganie się od nich zasądzenia kwot znacznie wyższych niż te, którymi obciążeni są rodzice powódki.

Od powyższego wyroku apelację wywiodła powódka **S. O.** zaskarżając go w części oddalającej powództwo wobec pozwanych C. i E. K..

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

1. naruszenie art. 132 kro polegające na jego niewłaściwym zastosowaniu i uznaniu, że nie zachodzi przesłanka nadmiernej trudności lub niemożności dostarczenia na czas przez jej rodziców potrzebnych jej środków utrzymania, co doprowadziło do przyjęcia, że po stronie pozwanych nie doszło do powstania obowiązku alimentacyjnego;
2. naruszenie art. 135 § 1 kro polegające na jego niewłaściwym zastosowaniu i błędnym przyjęciu, że możliwości majątkowe pozwanych nie pozwalają na obciążenie ich obowiązkiem alimentacyjnym w żądanej przez nią wysokości;
3. naruszenie art. 233 § 1 kpc poprzez dowolną a nie swobodną ocenę dowodów poprzez przyjęcie, że sytuacja rodzinna i alimenty od jej rodziców nie wyczerpują ich możliwości płatniczych; przyjęcie, że nie znajduje się ona w stanie niedostatku uzasadniającym powstanie obowiązku alimentacyjnego po stronie pozwanych oraz błędne ustalenie stanu faktycznego w zakresie możliwości majątkowych i zarobkowych pozwanych.

W konsekwencji wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie III poprzez zasądzenie na jej rzecz od pozwanego C. K. alimentów w kwocie po 400 zł miesięcznie i od pozwanej E. K. w kwocie po 450 zł miesięcznie oraz o zasądzenie od pozwanych solidarnie kosztów sądowych za obie instancje.

W uzasadnieniu wskazała, że znajduje się w niedostatku spowodowanym brakiem możliwości zaspokojenia własnymi siłami podstawowych i usprawiedliwionych potrzeb, które w dużej mierze są konsekwencją towarzyszącego jej od urodzenia schorzenia. Zwróciła uwagę, że sytuacja majątkowa i rodzinna jej rodziców też jest trudna, gdyż mają oni na utrzymaniu jeszcze dwójkę niesamodzielnych dzieci i ponoszą znaczne wydatki związane z ich kształceniem, co znacznie rzutuje na ich możliwości alimentacyjne. W konsekwencji zachodzą wszelkie przesłanki do powstania obowiązku alimentacyjnego po stronie pozwanych jako jej dziadków.

Pozwany C. i E. K. w odpowiedzi na apelację wnieśli o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu wskazali, że rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego było prawidłowe i zapadło na podstawie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego. Zwrócili uwagę, że powódka nie wykazała, że znajduje się w niedostatku oraz że nie ma możliwości samodzielnego utrzymania się. Podnieśli ponadto, że alimenty obciążające rodziców powódki nie wyczerpują w pełni ich możliwości zarobkowych. Dodatkowo fakt, iż powódka nie podejmowała działań zmierzających od uzyskania większych alimentów od swoich rodziców, pozwala przyjąć, że zasądzone kwoty odpowiadają jej usprawiedliwionym potrzebom. Odnosząc się do swojej sytuacji materialnej podali, że utrzymują się ze świadczeń emerytalnych, nie posiadają oszczędności i majątku. Żyją skromnie i zmagają się z szeregiem schorzeń i dolegliwości zdrowotnych, które wymagają częstych wizyt lekarskich, badań i konsultacji.

Wyrokiem z dnia 03 stycznia 2018 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie sygn. akt VI RCa 312/17 uchylił wyrok Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 10 października 2017 r., sygn. akt III RC 1025/16 i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Olsztynie do ponownego rozpoznania, znosząc jednocześnie postępowanie dotknięte nieważnością w całości, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Zażalenie na powyższe orzeczenie wniosła powódka zarzucając mu naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 3 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że w sprawie orzekano o roszczeniu prawomocnie osądzonym, co w konsekwencji doprowadziło do uznania, iż w sprawie zaistniała przesłanka powodująca nieważność postępowania.

W konsekwencji wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz zasądzenie od pozwanych kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie powódki zasługiwało na uwzględnienie.

Wskazać należy, że wyrok Sądu Okręgowego z dnia 03 stycznia 2018 r. w sprawie sygn. akt VI RCa 312/17 zapadł na podstawie nieprawidłowo poczynionych przez Sąd Odwoławczy ustaleń faktycznych.

Sąd Okręgowy na skutek pomyłki nieprawidłowo uznał, że zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 10 października 2017 r., sygn. akt III RC 1025/16 zostało wydane z naruszeniem przepisów postępowania poprzez orzeczenie o roszczeniu, co do którego już prawomocnie orzeczono, co zgodnie z art. 379 pkt. 3 k.p.c. musi skutkować nieważnością postępowania. Sąd Okręgowy nie prawidłowo przyjął bowiem, że pomiędzy powódką S. O. a pozwanymi prowadzona była już sprawa o alimenty. Jak wynika z materiału dowodowego pomiędzy S. O. a jej dziadkami W. O. (2), W. O. (1), E. K. i C. K. nie toczyły się dotychczas żadne sprawy sądowe.

Powódka S. O. występowała dotychczas jedynie z powództwem o alimenty przeciwko swoim rodzicom – A. O. i J. O. i to właśnie te sprawy zostały prawomocnie zakończone – odpowiednio wyrokiem Sądu Rejonowego w Olsztynie dnia 16 marca 2016 r., sygn. akt III RC 1064/15 i ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w Olsztynie w dniu 16 marca 2016 r., sygn. akt III RC 1079/15.

Wskazać należy, że sprawa prowadzona przez Sąd I instancji pod sygn. akt III RC 1025/16, od którego apelacja wywołała postępowanie przed tutejszym Sądem, była pierwszą dotyczącą roszczenia o alimenty od dziadków na rzecz powódki S. O.. Tym samym nie została spełniona przesłanka skutkująca nieważnością postępowania.

Mając na uwadze powyższe należało uchylić zaskarżony wyrok i dokonać merytorycznego rozpoznania sprawy.

Apelacja powódki nie zasługiwała na uwzględnienie.

Podniesione w apelacji zarzuty błędu w zakresie dokonanych ustaleń faktycznych, pominięciu określonych istotnych okoliczności stanu faktycznego, czy też wreszcie przekroczenia zasad swobodnej oceny dowodów nie są trafne.

Sąd Okręgowy w całej rozciągłości podziela dokonaną przez Sąd Rejonowy ocenę zebranego materiału dowodowego, poczynione na tej podstawie prawidłowe ustalenia faktyczne oraz wyciągnięte wnioski.

Podniesione zarzuty wskazujące, jakoby Sąd I instancji dopuścił się przekroczenia zasad swobodnej oceny dowodów, czy też dokonał oceny materiału dowodowego w sposób nieprawidłowy nie znajdują uzasadnienia w świetle analizy akt niniejszej sprawy.

Poczyniona przez Sąd Rejonowy analiza przeprowadzonych dowodów jest wszechstronna i dogłębna, odpowiadała wymogom niezbędnej staranności i rzetelności, jak również znajduje oparcie we wskazaniach wiedzy i doświadczenia życiowego. Nie potwierdziły się również zarzuty apelacji dotyczące sprzeczności ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego, a tym bardziej jakoby ewentualne sprzeczności miały wpływ na prawidłowe rozstrzygnięcie sprawy.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że podstawę roszczenia powódki stanowi art. 132 kro, zgodnie z którym obowiązek alimentacyjny zobowiązanego w dalszej kolejności powstaje wtedy, gdy nie ma osoby zobowiązanej w bliższej kolejności albo, gdy osoba ta nie jest w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi lub gdy uzyskanie od niej na czas potrzebnych uprawnionemu środków utrzymania jest niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami. Zakres wskazanego obowiązku jest jednak uzależniony od wykazania przesłanki niedostatku (art. 133 § 2 kro).

Mieć należy na uwadze, że w niedostatku znajduje się ten, kto nie może własnymi siłami zaspokoić swoich usprawiedliwionych potrzeb w całości lub w części; a usprawiedliwione potrzeby to takie, których zaspokojenie zapewni uprawnionemu normalne warunki bytowania, odpowiednie do jego stanu zdrowia i wieku (por. wyroki S.N.: z dnia 07 września 2000 r., I CKN 872/00, i z dnia 05 lipca 2000 r., I CKN 226/00).

Słusznie zauważył Sąd I instancji, że w realiach niniejszej sprawy powódka dąży do zapewnienia sobie warunków, jakie byłyby dla niej dostępne, gdyby była osobą w pełni sprawną oraz, że jej sytuacja jest rzeczywiście trudna. W związku z czym pomimo, iż jest osobą pełnoletnią ma utrzymany obowiązek alimentacyjny swoich rodziców. Niemniej jednak, na co również zwrócił uwagę Sąd Rejonowy, obciążenie zobowiązanych w dalszej kolejności alimentacją osób pełnoletnich, trwale nie zdolnych do samodzielnego utrzymania się może nastąpić tylko w szczególnych i wyjątkowych okolicznościach, gdy pozwala na to ponadprzeciętnie dobra sytuacja zobowiązanych w dalszej kolejności. Wbrew zarzutom apelacji nie można uznać, że sytuacja materialna pozwanych E. i C. K. jest dobra, gdyż osiągają oni miesięczny dochód w wysokości około 3 000 zł. Podkreślić należy, że pozwani są emerytami, ponoszą spore koszty mieszkaniowe i znaczne wydatki na leki. Pozostała im kwota wystarcza na życie na skromnym poziomie. Nie zgodne z zasadami solidaryzmu i sprawiedliwości społecznej byłoby zatem obciążenie ich obowiązkiem alimentacyjnym na rzecz powódki, tym bardziej, co również podkreślił Sąd I instancji alimenty obciążające rodziców powódki nie w pełni wyczerpują ich możliwości płatnicze. Wskazać należy, że rodzice powódki pracują, uzyskują stałe wynagrodzenie zatem to oni w pierwszej kolejności winni zaspokoić usprawiedliwione potrzeby powódki. Tym bardziej, że jak zostało już wyżej wskazane pozwani nie mają możliwości finansowych ponoszenia ciężaru dostarczania środków alimentacyjnych na rzecz powódki.

W konsekwencji na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił apelację.

O wynagrodzeniu za pomoc prawną świadczoną z urzędu orzeczono na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

O kosztach procesu orzeczono w oparciu o art. 102 k.p.c., odstępując od obciążania powódki kosztami procesu.